

PROFESIJE I DRUŠŤVENA MOĆ

► Znanje, socijalna stratifikacija i moć

- U određenim periodima društvenog razvoja osnova socijalne stratifikacije bila je različita. Razvojna osnova stratifikacije (prema tome i moći pojedinih grupa u društvu) bilo je vlasništvo nad zemljom, vlasništvo nad kapitalom, monopol nad znanjem (Galbraith. 1970). Tako su vlasnici zemlje i vlasnici kapitala, a sada i oni koji imaju znanje - imali monopol moći i sačinjavali vladajuću klasu u pojedinim društvima. No, ovakva tvrdnja predstavljaju stratifikaciju. Naime, u objašnjavanju društava (u ovom slučaju feudalnih i kapitalističkih sistema) mi se služimo pretpostavkama koje su nam jasne koje su već dobile prednost u objašnjavanju društvenog razvoja

-
- ▶ Svaki prelaz iz jednog društvenog sistema u drugi karakteriše transformacija i socijalna mobilnost određenih društvenih grupa. Tako s jedne strane vlasnici zemlje nastankom kapitalizma ili propadaju ili se transformišu u vlasnike kapitala. S druge strane dolaze nove grupe (trgovci, zanatlije, industrijalci koji postaju vlasnici kapitala). Dakle, nova kapitalistička klasa formira se od novih grupa koje zauzimaju mjesto starih.
 - ▶ Sličnu pojavu sada vidimo i u transformacijama kapitalizma. Tehnokratija (menadžeri velikih korporacija), državna birokratija, kao vojni vrhovi, da uzmemo ove tri po V. Millsu (1964) vrhunske elite. baziraju se na znanju. Međutim, ponavlja se isti obrazac kao i onaj koji smo opisali u prelasku iz feudalizma u kapitalizam. Dio stare vladajuće klase (vlasnika kapitala) propada, a dio se transformiše u obrazovanu klasu koja čini osnovu nove vladajuće klase

- ▶ Drugi dio nove vladajuće klase - obrazovani-dolazi socijalnom mobilnošću iz drugih društvenih slojeva i klasa. Promjene koje se zbivaju u kapitalizmu ne znače da je kapitalistička klasa već nestala ili da je izgubila društvenu moć. Ona se očigledno smanjila u kvantitativnom smislu, ali ne može se reći da je sa smanjenjem njenog broja došlo do koncentracije moći u njenim rukama kao što je to predviđala klasična marksistička teorija. Prije bi se reklo da je upravo obratno: sa smanjenjem obima klase dolazi do disperzije moći u društvu. Ta se moć nalazi u rukama obrazovanih (tehnokratije). Ovdje je potrebno naglasiti da u početku vlasništvo omogućava obrazovanje. Djeca vlasnika se školuju i postaju stručnjaci, ali se istovremeno određeni broj obrazovanih regrutuje i iz nevlasničkih klasa.

-
- ▶ Možemo postaviti generalne pitanje: da li povećana uloga znanja, znači i povećanu ulogu profesija u društvu ili ne? Ako pogledamo savremena društva možemo zapaziti jednu zajedničku tendenciju - profesionalizaciju. tj. sve veći broj zanimanja počinje dobijati karakteristike profesija. Drugim riječima - kriteriji profesionalnog ponašanja negdje brže a negdje sporije šire sektore društva i postaju vladajući kriteriji u njima pa se sve više počinju gubiti oštre razlike između profesionalnog i neprofesionalnog sektora.

- ▶ LITERATURA: Šporer Željka (1990): **Sociologija profesija**, Sociološko društvo Hrvatske, str. 95-116

